

Oponentský posudek na bakalářskou esej

Martina Vermachová Kantová, Vliv sociálního a kulturního kapitálu na vzdělání. Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha 2016, 66 stran textu.

Autorka se v předkládané bakalářské práci zaměřila na „reflexi vlivu kulturního kapitálu na vzdělání u vysokoškolských studentek kombinovaného studia“. Svoji esej koncipovala Martina Vermachová Kantová vedle úvodu a závěru do dvou rozsahem vyvážených bloků, /a to I. „Teoretická část“ (s. 2 – 28) a II. „Empirická část – kvalitativní výzkum“ (s. 29 -61)/, přičemž text rozčlenila do celkem osmi, respektive devíti kapitol.

V prvním bloku se autorka nejprve soustředila na teoretické zakotvení a vysvětlení pojmů (kapitola první s. 2 – 3) a následně detailně rozebrala problematiku vzdělanostní reprodukce vs. vzdělanostní mobility (kapitola druhá s. 4- 16), přičemž se zabývala vzdělanostními aspiracemi, vzdělanostní reprodukcí, mechanismy sociální reprodukce, vlivem školy na sociální mobilitu, ale také rolí rodiny ve vzdělanostní reprodukci a jejím vlivem na mobilitu a rovněž rolí schopností a nadání ve vzdělávacím procesu. V této teoretické části se dotkla i teorie kulturního kapitálu (kapitola třetí s. 16 -22), sociálního kapitálu (kapitola čtvrtá s. 23. – 24) a problematiky celoživotního vzdělávání (kapitola pátá s. 26 – 27). V závěrečném shrnutí teoretického bloku Martina Vermachová Kantová shrnula odborné texty, jejichž přístup ke sledované problematice označila jako většinové etický a zdůraznila, že ona ve své práci usiluje o představení emické perspektivy lidí, kteří se rozhodli v dospělosti pokračovat ve vzdělávání.

Za stěžejní část bakalářské eseje Martiny Vermachové Kantové je třeba považovat druhý empirický blok, kde autorka nejprve představila kvalitativní výzkumnou strategii svého projektu (kapitola sedmá s. 29 – 34), přičemž v první řadě se důkladně věnovala nástinu zvoleného tématu, vymezila výzkumný problém a uvedla poměrně širokou škálu výzkumných otázek. Zde také poprvé zformulovala -a to poměrně široce- cíl své bakalářské eseje. Pozornost věnovala rovněž výběru vzorku a jeho charakteristice. Naznačila též analytické postupy při zpracovávání dat a zabývala se i otázkou kvality výzkumu i etickou stránkou společenskovědního výzkumu. Nejcennější pasáž celé bakalářské práce představuje kapitola „Vzdělávací dráha v reflexi informátorek“ (kapitola osmá s. 34 – 61), kde autorka důkladně a podrobně analyzovala výzkumem shromážděná data. Zde se z různých úhlů pohledu věnovala rodině a škole, ale sledovala i osobnost jedince, jeho vzdělávací trajektorii v dospívání i vzděláváním na vysoké škole v dospělosti.

V závěru (kapitola devátá s. 62 – 63) Martina Vermachová Kantová poddala přehledné shrnutí výsledků, ke kterým na základě analýzy dospěla, přičemž se jednoznačně opírala o výzkumem shromážděná data. Nedílnou součástí předkládané eseje je i seznam použité literatury, včetně několika cizojazyčných titulů.

Bakalářská esej Martiny Vermachové Kantové je jako celek logicky strukturovaná, srozumitelná, včetně slušné jazykové stránky a pouze s malým množstvím překlepů. K celkovému textu nemám podstatné výhrady. Uvedu pouze několik drobnějších připomínek, většinou spíše formálního charakteru. Zaprvé autorka při formulování cíle na počátku

empirické části zúžila oblast zájmu na kulturní reprodukci a kulturní kapitál. Jak sama uvedla, stalo se tak z důvodu "realizovatelnosti výzkumu". Toto její rozhodnutí jako výzkumníka jednotlivce bylo velmi rozumné. Nicméně tuto skutečnost nezohlednila v názvu své bakalářské eseje, kde zůstal vedle kulturního kapitálu i kapitál sociální. Zadruhé by bylo vhodné u charakteristiky jednotlivých informátorek uvést i informace o rodinném zázemí, protože skutečnost, že téměř všechny pocházejí z dělnických rodin, se čtenář dozvídá až v empirické části na s. 35. Zatřetí u formulací typu „některé studie“, „studie poukazují“ a podobně (srv. s. 27) postrádám poznámky, kde by byl uveden alespoň jeden příklad takové studie. Začtvrté v seznamu literatury u bakalářských prací není vždy uvedena fakulta, na které byla bakalářská práce obhájena.

Přes uvedené připomínky je bakalářská esej Martiny Vermachové Kantové jako celek velmi zdařilá, autorka v zásadě splnila vše, co si stanovila jako výzkumný cíl. Velkým rozsahem shromážděných dat prokázala, že se dovede pohybovat v terénu a následně srozumitelně s daty pracovat i formulovat uvážlivé závěry. Předložená bakalářská práce splňuje jednoznačně požadavky, které jsou na tento typ závěrečných studentských prací kladeny a doporučuji ji proto k obhajovacímu řízení. Doporučuji hodnocení na pomezí (podle průběhu obhajoby) mezi velmi dobře až výborně.

31. ledna 2016

Miloslava Turková